

דגל שחור!

אחרי טבח בפריקאסם כתב עמוס קינן רשימה קצרה, שתוכנה היה כך (אני מצטט מהזיכרון): לא כדאי לרצוח. מי שמתחיל לרצוח, סופו שגם יאנוס. ומי שמתחיל לאנוס, סופו שגם יגנוב. מי שמתחיל לגנוב, סופו שגם ישקר. ולשקר זה לא יפה. הדו"ח של ועדת-לנדוי על שיטות השב"כ מזכיר לי את ההלצה העגומה הזאת. אפשר לסכם אותו כך: לא כדאי להתעלל בעצירים, כי מי שמתעלל בעצירים יצטרך לשקר בבית-המישפט. ובמדינה מתוקנת כשלנו, לא ישה לשקר בבית המישפט.

בכל 87 עמודיו של דו"ח זה מתגלה עיוות מזור. אך נראה כי שלושת החברים המכובדים של הוועדה — שני שופטי-בדימוס וראש-מוסדר-לשעבר — כלל לא היו מודעים לעיוות זה. העיוות הוא בכך שהפגיעה בזכויות-האדם והפעלת שיטות של עינויים והתעללות נראות כתופעות משניות, ואילו החטא הקדמון, הנורא מכל, הוא השקר בבית-המישפט. משום-כך מגיע הדו"ח לידי מסקנות והמלצות שאי-אפשר לקבלן, אם רוצים בקיומה של מדינת-ישראל כמדינה דמוקרטית והומאנית. אני מכבד את חברי-הוועדה. אני מכין את לבטיהם. אני מכין את הבעיות שהם נתקלו בהן. אולם אני חייב לזהות מכל וכל את הדו"ח הזה, ולהסביר זאת בלשון בוטה. כי בנפשנו הדבר.

המיבחן הפשוט

יש דרך פרגמטית פשוטה לבחינת דו"ח מסוג זה. לפני 40 שנה היה השילטון בארץ בידי הבריטים. היו אירגוני-מחתרת עבריים, שניהלו בשילטון מאבק מזויין. הבריטים קראו לזה טרור. בעינינו היתה זאת מלחמת-חרות. בלשוננו כיום, היינו קוראים לזה פח"ע (פעילות חבלנית עוינת). אילו היו שני שופטים בריטיים וראש-האינטליגנצ'ה בדימוס מציעים את הדו"ח הזה למילחמה במחתרת העברית, האם היינו מקבלים אותו? התשובה היא חדה וחלקה: לא. היינו מגדירים את הדו"ח כמתן היתר לפישיעי מילחמה. חברי-הוועדה עצמם היו, אולי, הוסכים יעדים לפעולת אצ"ל ולח"י.

מתי מותר לענות?

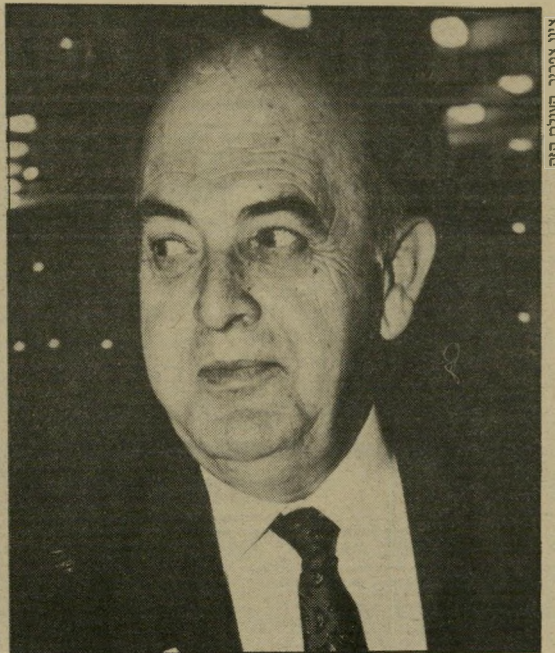
השופטים בוועדה הם בעלי-רמה, ועל כן הצליחו למצוא בחוקים תימוכין — דחוקים מאוד, לפעמים — לגישה שכנה לתת גושפנקה חוקית לשימוש בשיטות פסולות של "לחץ גופני ונפשי", ולאפשר את קבלתן של עדויות שהושגו בדרכים כאלה. אני רואה בכך אסון. בעזרת אותם הנימוקים עצמם, ניתן להכשיר שיטות של עינויים כלפי שבויי-מלחמה, בניגוד חותך לחוק הבינלאומי. ניתן גם להכשיר בעזרתם שיטות של עינויים כלפי אסירים פוליטיים רגילים. מובן מאליו שאפשר להכשיר בעזרתם את חקירתם בעינויים של חברי המחתרת היהודית.

חבר-ועדה חופי

י"ד-ועדה לנדוי

חבר-ועדה מלך

עכשיו, כשאנחנו באנו במקום הבריטים, והשב"כ בא במקום הבולשת של אז, האם המושגים שלנו השתנו?

העיקר: לא לשקר

לא אחטא לבעלי-הדו"ח אם אתמצא, בלשוני שלי, את הגישה הכללית של הדו"ח כלהלן: מאז 1971 נהוגת בשב"כ שיטות-חקירה שהן בלתי-חוקיות בעליל. בלשון רמזים מדובר על "לחץ נפשי וגופני", כלומר: אלימות גופנית ותחבולות פסיכולוגיות.

מטרת השיטות האלה היא כפולה: לסחוט מפי החשודים מידע על חבריהם במחתרת, תוכניות לפיגועים, מחסני-נשק וכו', ולהכריח אותם לחתום על הודאות אשר יאפשרו את הרשעתם בדיון. מכיוון שהודאה הנסחטת בשיטות אלה אינה קבילה בבית-המישפט, התרגלו חוקרי-השב"כ לשקר לשופטים במצח נחושה. בכל פעם שהנאשם וסניגורו טענו כי ההודאה נסחטה בעינויים, באו החוקרים והכחישו טענה זו. בתי-המישפט האמינו לחוקרים תמיד. השקרים הסכו, "נורמה". תחילה ניתנה לנורמה זו הסכמה אילמת מצד ראשי השב"כ. לאחר-מכן היתה זאת הסכמה גלויה, ולבסוף גם ניתנה הסכמה בכתב. לכך היו שותפים שלושת המפקדים האחראים של השב"כ: יוסף הרמלין, אברהם אחיסוב ואברהם (שלום) בנדרור.

אנשי השב"כ משוכנעים כי שיטות של "לחץ נפשי וגופני" חיוניות כדי לסחוט מפי חשודים מידע שיש בו כדי למנוע פיגועים ולהציל חיי אדם, וכדי להביא להרשעת החשודים עצמם. הם פעלו מתוך מניעים פטריסטיים, ולא אסירסטיים. בין השיטות מונה הדו"ח (תוך ציטוט מיסמך בריטי על השיטות האלה באירלנד-הצפונית): חקירת יום-לילה ברציפות תוך מניעת שינה; הלבשת שק על הראש במשך שעות וימים, לשם ניתוק האדם וגרימת הרגשה של חנק; אילוף האדם לעמוד במשך שעות על בהונות רגליו; מיקלחות קרות; צימצום כמויות המזון והשתיה. על כך נוספים איומים ותחבולות. במיקרה של הסגן עיואת נפשו הושמע האיום כי אמו ואשתו של

כי בכל המיקרים האלה, נכונה הטענה שסחיטת מידע מפי הנחקרים דרושה באופן חיוני כדי להציל חיי-אדם ולהבטיח את ביטחון המדינה והציבור. כאשר נופל בידי כוחותינו קצין-אויב, ויש מקום לסברה שיש לו מידע על תוכניות האויב (למשל: הפצצת ריכוזי-האוכלוסיה שלנו) — האם לא יורשו החוקרים להשתמש בשיטות של עינויים, כדי למלט מידע מפיו? הרי בכך יצילו את חייהם של מאות ואולי אלפים, וביניהם נשים וילדים! וכאשר השוטרים חוקרים פושע פלילי, ויש להם סיבה סבירה להניח כי הוא תכנן יחד עם חבריו מעשי-רצח — האם לא יורשו לחקור אותו בשיטה של עינויים, כדי לגלות את חבריו שלא נתפסו עדיין, ולסכל את מזימתם?

כאשר פורצים את הגבולות הנוקשים בין מותר ואסור, כאשר פותחים את הפתח הקטן ביותר לפני שיטות של עינויים (פליחה: "לחץ גופני ונפשי") — אין לזה סוף.

זאת למדו עמים אחרים ומישטרים אחרים לפנינו.

ניתוח פרימיטיבי

דממה לי גשישה זו של הוועדה לא היתה אפשרית, אלמלא נבעה — בצורה מודעת או בלתי-מודעת — מגישתם הסובייקטיבית כלפי הקורבנות של השיטה, "המחבלים". בסופו של דבר, הבעיה היא פוליטית, והרקע שלה פוליטי. על כן גם ועדה זו היא פוליטית, והדו"ח שלה פוליטי.

הדו"ח פותח בניתוח הרקע הפוליטי של הבעיה. לולא הניתוח הזה, מסופקני אם היתה הוועדה מגיעה למסקנות כאלה.

עם כל הכבוד לחברי-הוועדה, זהו ניתוח פרימיטיבי עד כדי להדהים. הרמה הנעלה שלהם כמישפטנים אינה משתקפת בשעה שהם עוסקים בסקירה פוליטית. כאן הם יורדים לרמה של מאמר-מערכת בצהרון.

התייחסות הפוליטי של הוועדה הוא בערך כך:המחבלים רוצים להרוס את המדינה. ולראיה: האמונה הפלסטיות, שהתקבלה לפני שנות-דור, מרבית על הצורך במאבק מזויין לשם שיתור פלסטיני כולה.